UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Prima, an abbas fact[us] ep[iscopu]s acquirat ecclesie vel monasterio? Sol. du[m] fuit abbas, acquisiuit monasterio: sed factus ep[iscopu]s, ecclesie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

cleſie ad quam ſe tranſtulit. Sed dic ꝙ adhuc non peruenerat res ad eccleſiam illam. Uel dic ꝙ de virgis fecit illud argentum quod dedit.

a ¶ Si abbas. ſophiſtice et male reſpondet: q: ꝗꝫ cito abbas habet aliquid, tam cito fit eccleſie.

Et iō querit hic hu. q̄liter abbas poſſit hr̄e talia: cum oia que ad eum ptinēt, mōaſterij ſint. ſic e inuenit liiij. di. et antiquis ſʒ hug.

reddidiſſet: non tamen propter hoc exemplum monacho eunti in apoſtaſiam ſunt reddenda: ſed potius eſt compellendus vt in religione perſeueret. Ueruntamen ſicut tenemur inimicis et perſecutoribus neceſſaria miniſtrare, ſic propter ſcandalum vitandum et mortem monachorum ⁊ incendium monaſterij recedenti de monaſterio ſua laudabiliter ſinantur auferri etſi nō reddantur.

e ¶ Utilius. vt. ſ. j. coꝛ. v. q. v. non omnis. vij. a.

Q Uicunqꝫ. ¶ Caſˀ Quidam clerici cum patres iniuſte filios exheredabant, totam hereditatē ſibi relictam recipiebant, et filijs repetentibus nihil reſtituebant: quos Auguſt. redarguit in ſermone ſuo: ⁊ docet hoc non eſſe faciendum, exemplo huius aurelij carthagineñ. epi, qui reddidit hereditatē iam ſuſceptā filijs poſtea natis.

b ¶ Nō reddere. ſimile. xiiij. qōe. vj. comperimus. Sed nonne filius natus iure communi poteſt reuocare legitimam portionē ſuā ſi pater omnia bona ſua donauit: vt C. de inoffi. dona. ſi totas: nam ſi aliqs liberto ſuo dedit bona ſua, cum crederet ſe non habiturum filios: nunquid filius poſtea natˀ non ſolū partem: ſed etiā totuʒ reuocabit: vt. C. de reuo. dona. ſi nunqꝫ? Reſpon. veruʒ eſt: ⁊ quod hic dicitur, intelligendum eſt ꝙ eccleſia nō cogitur totum reddere, ſed tantum legitimam portionem. vel canon corrigit legem.

Filiꝰ ꝑ pte pōt donatiōnē pris reuocare.

c ¶ Jure fori. quaſi dicat ad hoc non cogebatur iure actionis, ſed quadā naturali equitate tenebatur ad hoc. ij. queſtio. iij. hinc colligitur.

d ¶ Non iure poli. i. quadam naturali equitate.

¶ Stce. ¶ Caſus. Concludit Grat. ex ſupradictis. c. ꝙ monacho recedenti ſua reddenda ſunt: ſed poſtea dicit hanc nō eſſe veram ſolutionem: ſed aliam veraʒ ſubdit, dicens ꝙ licet aurelius illi ruſtico qui proprijs non renunciauit, nec habitum mutauit, ſua laudabiliter

abbas [a] vel epiſcopus aliqua habuerit q̄ in eccleſiaſticis facultatibus nondum ſunt annumerata, exemplo beati Joannis det illa recedenti, oblata vero eccleſie retineat.

S equitur ergo aliud exēplū quo eadē que oblata ſunt, laudabiliter reddenda monſtrentur. Ait eñ Auguſt. in ſermone de vita clericorum.

¶ Non dʒ eccleſia ſuſcipere q̄ filio exheredato ſibi offerunt.

Q Uicunqꝫ vult exheredato filio heredem facere eccleſiā, querat alterū qui ſuſcipiat: non Auguſtinum, immo deo ꝓpitio neminem inueniat. ꝗꝫ laudabile factū ſancti Aurelij Carthagineñ. epi. Quidā enim cum filios non haberet nec ſperaret, res ſuas oēs (retento ſibi vſufructu) donauit eccl'ie: nati ſunt ei filij nec opinanti: reddidit epiſcopus ea q̄ donauerat: in poteſtate habebat epiſcopꝰ nō reddere [b], ſed iure fori [c], non iure poli [d].

E cce ꝙ aliquando oblata iure et laudabiliter redduntur. verūtamen non hoc exemplo recedenti ſua reddenda monſtrantur. aliud eſt enim in ꝓfeſſione ſue vite perſiſtere, aliud a propoſito ſui ordinis diſcedere. Si ſanctus Aurelius degenti in laicali habitu oblata reddidit, quia poſt oblationē filios accepit: non ideo in apoſtaſiam euntibus ſua reddenda ſunt: quibꝰ vtilius [e] neceſſaria ſubtraherentur, vt coacti redirēt ad ordinē a quo receſſerāt. Sed ſicut inimicis ⁊ perſecutoribus iubemur neceſſaria ſubminiſtrare: ſicut ab apoſtolo monemur tempꝰ redimere vt expeditius orationi vacemus: ſic ne eccleſia ſcandalum patiatur, ne diſcedens in deteriora precipitetur, ne in perniciē monachoꝝ, aut incendiū monaſterij occaſione ſuoꝝ exardeſcat: laudabiliꝰ ſibi ſua non dico redduntur: ſed auferri ſinūtur, ꝗꝫ ab illo iſta inferantur.

¶ Cauſa. xviij.

Q Uidaʒ abbas cōſecratus in epiſcopū, prius monaſterio multa cōtulit: poſtea in epiſcopatu plura acquiſiuit: cui dū fratres ſucceſſorē quererent, epiſcopꝰ loci ſemet electioni volebat inſerere, vt per ipſum abbas in monaſterio ordinaretur, fratres renituntur. Q ueritur primo an monaſteriū poſſit petere que ab epō acqſita ſunt: an epālis eccleſia poſſit ſibi vēdicare q̄ monaſterio fuerant tradita? S cd'o an per epiſcopū abbas ſit eligēdus et ordinandus: an tantūmodo a proprijs fratribus ſit inſtituendus?

¶ Queſtio. j.

P Rima queſtio [f] terminatur in cōcilio habito apud alteū, in quo ſic ſtatutū legitur.

Q Uidam abbas. ¶ Caſus Supra in. xvj. cauſa dictum eſt ꝙ eccleſie et res eccleſiarū ſunt in poteſtate epi. ⁊ in proxima cauſa ſuperiori. q. iiij. in illo. ca. in venditionibus, dictum eſt ꝙ abbates non poſſunt ſine licentia epiſcopi res eccleſie alienare: ſʒ ne ꝑpter hoc viderentur monaſteria ſubiecta ex toto epiſcopis ſicut alie eccleſie ſeculares, ideo magiſter annectit hanc. xviij. cauſā, vt oſtendat in quibus monaſteria a iuriſdictione epiſcoporum ſunt exempta: quod vt cōpetentius oſtendat ꝓponit thema duas inde eliciens queſtiones.

P Rima q̄ſtio. ¶ Caſus. Hic intitulatur. j. qō. qua queritur an monaſterium poſſit petere que epiſcopus poſt conſecrationē ſuam acquiſiuit: et an epiſcopalis eccleſia poſſit vendicare ſibi que ipſe epiſcopus prius donauerat monaſterio? ⁊ i vtraqꝫ queſtione certuʒ eſt ꝙ non vt infra probatur ca. vno.

f ¶ Prima queſtio. Certum eſt vt ꝗꝫdiu eſt abbas vel Abbas monachus in monaſterio, ipſi acquirit: ſed quicquid factus acquirit factus epiſcopus, acquirit epiſcopali eccleſie: epō cui vt. j. e. ca. j. et hoc forte obtinet cum eſt tranſlatus perfecte ad eccleſiam epiſcopalem: vt. j. xxj. queſtio. ij. ſi quis acqrit eccleſie iam tranſlatus. Sed quid ſi tantuʒ eſt confirmatus,

adhuc tamen non eſt tranſlatus? Uidetur velle litera illa ex eo quod dicitur: abſoluit ⁊c. ꝙ acquirit eccleſie epiſcopali. ſed illa litera poſtq̄ ⁊c. videtur velle ꝙ priori. poteſt dici cum Hugo. ꝙ non prius acquirat ſecunde eccleſie q̄ ſit adeptus corporalem poſſeſſionē: vt.§.xcij. diſtin. ſi quis epiſcopus. ⁊ extra de ele. cum in cūctis. ſicut nec miles qui tranſit de vno numero ad alium, non pri⁹ dicitur eſſe de ſecūdo numero anteq̄ perueniat ad eum vt.ff.de mili. teſta. ex eo tēpore. † Joānes de fan.

monaſterij: † vt inſti.de acqui.p arroga.§.mortuo. Jo. † Os accidit p̄ tranſlationē ad eccleſiam ſecularez vel aliā planonē.xvj. q.j.ne p cuiuſlibet cē[?] ele.conſtitut. Archi.

† Ad hāc materiam facit ꝙ legi.et no. eꝫ d priui.q dam. et xvj. q.j. ne ꝓ cuiuſlibꝫ.

¶ Qui de monacho epiſcopus ordinatur: quod ante conſecrationem habuit, monaſterio: quod vero poſt cōſecrationem acquiſiuit, proprie eccleſie derelinquat.

STatutū eſt, et rationabil'r ſm ſanctos patres a ſynodo confirmatum eſt: vt monachus quem electio canonica a iugo regule monaſtice profeſſionis abſoluit [a]: et ſacra ordinatio de monacho epiſcopum fecit, velut legitimus [b] heres paternam ſibi hereditatē poſtea iure vendicandi poteſtatem habeat: ſed quicquid acq̄ſierat vel viſus fuerat habere, monaſterio relinquat: et abbatis ſui qui fuerat, ſm regulam ſancti Benedicti arbitrio. Poſtq̄ enim epiſcopus ordinatur, ad altare ad quod ſanctificatur et intitulatur, ſm ſacros canones quod acquirere poterit, reſtituat [c].

¶ Queſtio.ij.

STatutum. ¶ Caſ⁹. Queſitum fuit in concilio apud Alteū q̄d debeat fieri de rebus quas epiſcop⁹ cū adhuc eſſet monach⁹ monaſterio donauit: et quid de hereditate paterna quaꝫ acquiſiuit poſtq̄ factus eſt epiſcopus. Et rn̄. ea que donauerat monaſterio relinquantur arbitrio abbatis diſponenda: hereditatem vero paternam quam acq̄ſiuit poſt conſecrationem epiſcopalē, habeat epiſcopalis eccleſia.

a ¶ Abſoluit. ab obedientia quā fecit abbati. Abſoluitur enim ab obedientia ſua, cum ſit factus de filio pater. Item a monachali regula in ieiunijs, vigilijs, et modo cantandi. ſilentio enim non poteſt amodo vacare, cuꝫ debeat habere tubā preconis: vt.xliij. diſt. ſit rector. Item poteſt ſibi facere commatres, quod prius non licuit, exemplo Greg. qui prius monachus factus eſt: poſtea cum eſſet diaconus cardinalis, compater mauricij imperatoris factus eſt. De hac materia plene inuenies.xvj.q.j.c.j.ij.⁊.iij.⁊.q.vij.in noua.

b ¶ Legitimus. Jmmo etiam monachus exiſtens legitimus, heres eſt etiam in eo caſu in quo alius non poſſet eſſe heres: vt.xix.q.vl. ſi qua mulier. C. de epi. ⁊ cleri. deo nobis. Sed obijcitur: ſi hereditatem vendicat: ergo poteſt habere proprium cum tamen remaneat monachus: quod eſſe non debet: vt extra de ſta.mo. cuꝫ ad monaſterium. in fi. ſed dic ſibi. i. eccleſie ſue.

Monach⁹ ius ſuccedēdi non dat monaſterio.

c ¶ Reſtituat. Sed qualiter hoc ſtare poteſt? cuꝫ enim aliquis factus eſt monachus: omnia que habebat, dedit monaſterio: vt.xix. queſtio. vlti. nunc autem. ergo et ius ſuccedēdi. qui enim dat omnia bona ſua, dat et ſpem future actionis: vt. C. de dona. l. iij. ergo videtur ꝙ prius ſuccedit monaſterium. Sed dic ꝙ ius ſuccedendi nō competit niſi poſt mortem defuncti. vnde illud ius non dedit monaſterio, ſed tantum ſolaꝫ ſpem. ſed illa ſpes euaneſcere debet ex quo illa perſona deſinit eſſe filius illius

SEcundam vero. ¶ Hec.q. diuiditur in.xij. partes, in quarum prima continetur quod in ca. ſeq. dicitur. Secunda ibi: Econtra. Tertia ibi: Ecce in toletano. Quarta ibi: Hinc etiam. Quinta ibi: Item ſunt. Sexta ibi: Abbates. Septima ibi: Pro huiuſmodi. Octaua ibi: Non ſolum. Nona ibi: Prohibētur. Decima ibi: Item ſunt. Undecima ibi: Uiſitandi. Duodecima ibi: Pro talibus. Joā. de fan.

SEcundam vero [d] queſtionez terminat authoritas toletani concilij, dicens.

¶ Abbates ⁊ alia officia per epiſcopos debent inſtitui.

HOc tantū [e] ſibi in monaſterijs vendicent ſacerdotes q̄d precipiūt canones. i. monachos ad cōuerſationem ſanctam promouere, abbates aliaq̄ꝫ officia inſtituere [f], atq̄ꝫ extra regulā acta corrigere [g]. Q̄ꝫ ſi aliq̄d in monachos canonibus interdictum preſumpſerint, aut vſurpare q̄cq̄ꝫ de monaſterij rebus tentauerint, nō deerit ab eis ſententia excommunicationis.

E cōtra Gregori⁹ ſcribit Caſtorio Ariminenſi epiſcopo.

¶ Congregatio monaſterij, nō epiſcop⁹ aut aliquis extraneorum abbatem inſtituat.

¶ Caſus. Hic intitulat ſecunda.q. in qua querit an abbas ſit eligendus ⁊ inueſtiendus p epiſcopum, an per monachos? Et certuꝫ eſt ꝙ p monachos eſt eligendus vt.j. e. abbatē. per epiſcopum vero inſtituendus: vt.j.e.c.j. excipiuntur monaſteria priuilegiata vbi abbates p monachos eliguntur et inſtituuntur vt.j. ea. abbas. vel potius per apoſtolicum ſi immediate ſunt ei ſubiecta vel per alium abbateꝫ cui immediate ſubiectum eſt monaſterium, inſtituitur abbas. ij.ps.

d ¶ Secundā vero. Queſtio ſcd̄a non eſt dubia: q: tantum monachi eligent: vt.j.e. abbatem. Jo.

HOc tantum. ¶ Caſus. Quidam ep̄i vendicabāt in monaſterio plus q̄ canones concedebant: et ideo in conci. tole. ſtatutum fuit vt decetero non vendicent in monaſterijs ep̄i niſi quod canones ſibi concedūt: ſcꝫ monachos promouere, ⁊ bonum abbatem ⁊ alios prelatos inueſtire: et male facta contra regulam corrigere. ſi vero vltra preſumpſerint, excommunicentur.

e ¶ Hoc tantū. Arg. ꝙ non poteſt ep̄s plus ab eccleſijs petere q̄ q̄d ex canonib⁹ ſibi deberi ꝓbat: vt.ix.q.iij. conqueſtus. ⁊.x.q.iij. quia cognouimus.

f ¶ Jnſtituere. i. confirmare. Uel dic ꝓprie ꝙ inſtituit cum ſint negligentes: vt.ix. q̄oe.iij. cum ſcimus. Uel tunc etiā poteſt aliū inſtituere cum monachi minus idoneum volunt eligere: vt.j.e.q. ſi quis abbas.

g ¶ Corrigere. ergo coerctio monachorū ad ep̄m ſpectat: vt.l.di. accedēs.j.eo. ſi q̄s abbas. et. c. abbates. et. c. cognouim⁹. Dicūt quidā ꝙ in minimis exceſſib⁹ ab abbate vel priore ſunt puniēdi: ſed in maioribus ab ep̄o: vt ex̄ de ſen. exc. monachi. ⁊.xc.di. ſi q̄s monachus. ⁊.xij.q.j. nō dicatis. Sꝫ meli⁹ dicat ꝙ ſi ordine iuris agit̄ ꝯ monachū, ꝙ corā ep̄o ſit agendū: vt.xj.q.j. de perſona. ſec⁹ ſi non in forma iuris. ex̄ de appel. reprehenſibilis. Joan.

Monacharuꝫ coerctio ad quē ſpectat.

¶ Econtra. ¶ Hec eſt ſcd̄a pars.q. in qua ꝓbat̄ p. vij. c.